

Pentru că națiunea română este încă împărțită și divizată, neatrăgându-și lângă vatră frații vlahi și aromâni din peninsula balcanică și împrejurimi, nu cunoaște nici istoria minunată a acestor români înstrăinați. Pe lângă faptul că au scris istorie adevărată, au lăsat în urmă nume de eroi și o cultură cu care ne-am putea mândri. Dintre toate aceste nume aproape necunoscute nouă, românilor, putem aminti pe Pitu Guli, unul dintre marii eroi ai românilor (n. 1865 - d. 1903), zis și Pitu Vlahul, cel ce s-a născut într-o familie de aromâni din localitatea Crușova, azi în Republica Macedonia (FYROM - fosta Republica Iugoslavă a Macedoniei). Crușova este orașul situat la cea mai mare altitudine din Macedonia (1350 m.) și este de asemenea, unicul oraș din lume unde limba oficială este limba aromână. Pitu Vlahul și-a legat numele de lupta din Balcani pentru independența de jugul otoman, visând la o viață liberă pentru toate popoarele, indiferent de națiune.

Pitu Guli sau Pitu Vlahul a condus armata aromânilor în celebra bătălie de la Piatra Ursului la un sacrificiu eroic asemănător cu cel al spartanilor din bătălia de la Termopile. Una dintre cele mai tragice și mai eroice figuri din istoria aromânilor - una dintre cele patru ramuri ale poporului român - este cea a lui Pitu Guli, supranumit Pitu Vlahul. Măreția eroului este cântată și azi în baladele aromânilor din întreaga lume, iar imnul de stat al Macedoniei îl pomenește printre eroii fondatori ai acestui stat balcanic. Pitu Guli și-a pierdut viața în timpul bătăliei de la Piatra Ursului din anul 1903, din timpul răscoalei antiotomane care i-a unit pe românii balcanici, pe macedonenii slavi și pe albanezi, cunoscută în istoriografia internațională drept Răscoala Ilinden. Bătălia de la Piatra Ursului poate fi comparată, prin tragismul ei, cu bătălia de la Termopile, unde regele spartan Leonidas și-a sacrificat viața, alături de 300 de războinici, pentru a întârzia invazia persană în Elada și pentru a oferi grecilor posibilitatea să își mobilizeze armatele împotriva cotropitorilor.

La fel, Pitu Vlahul, unul dintre părinții fondatori ai Republicii de la Crușevo, și-a sacrificat viața, alături de un detașament format din 903 aromâni, pentru a întârzia înaintarea armatei otomane și pentru a da posibilitatea aliaților macedoneni și albanezi să își regroupeze forțele. Pitu Guli sau Pitu Vlahul a devenit un erou legendar pentru românii balcanici și pentru macedonenii. Însă, dincolo de legendă, biografia sa cuprinde elementele care conturează figura unui luptător pentru libertate.

Crușova - Macedonia. Acesta este orașul situat la cea mai mare altitudine din Macedonia - 1350 m. Crușova este unicul oraș din lume unde limba oficială este limba aromână.

Cine a fost în realitate Pitu Guli? Pitu Guli s-a născut în anul 1865, în orașul Crușevo, de pe teritoriul Imperiului Otoman de atunci, azi parte a Republicii Macedonia, într-o familie săracă de aromâni. La vârsta de 17 ani, el a plecat în Bulgaria, ca să își facă un rost. Ajuns la Sofia, tânărul român a decis

să se înroleze într-o organizație clandestină, care urmărea eliberarea Balcanilor de dominația otomană. În anul 1885, Pitu Guli s-a întors în Macedonia, însă, pentru activitatea sa revoluționară, în 1887, a fost arestat de autoritățile otomane. Vreme de opt ani, el a fost trimis în Anatolia, iar șapte ani i-a petrecut după gratii, în închisoarea de la Trabzon.

Eliberat după ispășirea anilor de închisoare, Pitu Guli s-a întors în Crușevo, unde a devenit membru în conducerea unei organizații care lupta pentru independența Macedoniei față de Imperiul Otoman. Revoluționarii macedoneni l-au însărcinat pe Pitu Guli să facă rost de arme pentru lupta antiotomană. Pentru că avea vechi prieteni la Sofia, Pitu Guli a pus la punct o rețea prin intermediul căreia păstorii vlahi aduceau prin contrabandă arme din Bulgaria. În timp ce păzea un transport de arme, la frontiera dintre Bulgaria și Imperiul Otoman, Pitu Guli a fost rănit într-un schimb de focuri dintre grănicerii turci și rebelii aromâni. Transportat la Crușevo, el s-a refăcut rapid.

În anul 1903, Pitu Guli a condus un detașament de revoluționari români, macedoneni și albanezi care au eliberat orașul său natal, Crușevo, iar la 3 august 1903, aceștia au proclamat Republica de la Crușevo, care, în concepția părinților săi fondatori, ar fi trebuit să devină parte a unei viitoare Federații Balcanice. Republica era condusă de un Consiliu format din 60 de membri. 20 dintre ei erau români, 20 erau macedoneni, iar 20 erau creștini albanezi. Consiliul trebuia să îndeplinească rolul unui Parlament al Republicii de la Crușevo. Membrii Consiliului au ales un Guvern Provizoriu, compus din șase membri, câte doi din fiecare comunitate. Pitu Guli îndeplinea rolul unui adevărat șef al armatei revoluționare. Președintele Republicii a fost ales macedoneanul Nikola Karev, iar premier a devenit aromânul Dinu Vangel.

Stema Municipality Krușevo, Macedonia. Pe stemă apare și un tun din lemn de cireș sălbatic cu care au luptat revoluționarii

Conducătorii Republicii de la Crușevo au făcut un apel și la musulmanii din Balcani să se alăture revoluției, pentru a scăpa de tirania sultanului. Însă, la doar zece zile de la proclamarea Republicii de la Crușevo, orașul a fost atacat de o puternică armată otomană, pornită în ofensivă din Bitolia, un important oraș locuit de aromânii din sudul Macedoniei de azi. Pitu Guli a decis să formeze un detașament de sacrificiu, compus din războinicii aromâni din Crușevo, care să întârzie înaintarea armatei otomane, pentru a da timp autorităților revoluționare să se refugieze spre nord și să organizeze rezistența antiotomană. Ceata lui Pitu Guli a ocupat o poziție strategică în zona muntoasă Piatra Ursului. Aromânii au reușit să reziste o zi întreagă în fața unei forțe otomane copleșitoare.

Imnul de stat al Macedoniei

Pitu Guli și membrii cetei sale și-au pierdut viața în confruntarea cu otomanii, iar forțele macedonenilor și albanezilor au reușit să se salveze. Însă sacrificiul lui Pitu Guli și al cetei sale a fost în van. Revolta creștinilor, cunoscută și sub numele Ilinden, a fost înăbușită de otomani. Orașul Crușevo a fost cucerit de armata sultanului.

Potrivit istoricului Georgi Khazdiev, otomanii au organizat represalii sălbatice. Astfel 201 sate au fost distruse. 12.400 de case au fost arse până la temelii. 4.694 de oameni, suspecți că ar fi luat parte la mișcarea revoluționară, au fost uciși. Represaliile au determinat un adevărat exod. Aproximativ 30.000 de oameni au fost nevoiți să se refugieze în Bulgaria. Aceste represalii au devenit subiectul unor reportaje cutremurătoare publicate în presa europeană a timpului, iar indignarea opiniei publice i-a determinat pe împărații Francis Iosif al Austro-Ungariei și Nicolae al II-lea al Rusiei să adreseze note ultimative Imperiului Otoman, iar aceste acte au determinat autoritățile din Constantinopol să ordoneze încetarea masacrelor și să acorde unele compensații financiare victimelor.

Însă moștenirea simbolică a Republicii de la Crușevo este una deosebit de importantă. Republica din 1903 este considerată drept precursorul statului macedonean de azi. Pitu Guli este, de asemenea, considerat drept unul dintre cei mai importanți eroi ai românilor balcanici însă este aproape necunoscut în România, în condițiile în care istoriografia oficială este concentrată asupra evenimentelor și personalităților românești de la nord de Dunăre și ignoră în mare măsură istoria celorlalte ramuri ale poporului român, aromânii, meglenoromânii și istroromânii. Statul macedonean a ridicat în onoarea și pentru amintirea eroului Pitu Guli o măreață statuie ecvestră din bronz. Faptele sale de vitejie au fost evocate în filme istorice și sunt cântate și astăzi în tradiția oral-folclorică a poporului. Dar cum sună Imnul de stat al Macedoniei, cel care spune povestea românului omagiat?

Statuia ecvestră de bronz a lui Pitu Guli din Macedonia

Astăzi peste Macedonia

Astăzi peste Macedonia se naște Un soare nou libertății!
Macedonenii se luptă Pentru justiția sa! Macedonenii se luptă Pentru justiția sa!
Acum din nou steagul este dus Al Republicii Krușuveane!
Goțe Delcev, Pitu Guli, Dame Gruev, Sandanski! Goțe Delcev, Pitu Guli, Dame Gruev, Sandanski!
Munții macedoneni cântă tare Niște piese noi, niște vești noi!
Macedonia liberă, Trăiește liber! Macedonia liberă, Trăiește liber!

Nici poporul din care s-a ridicat eroul Pitu Guli nu a rămas în urmă și a compus un „Cântec al lui Pitu Guli”. Versurile cântecului, în dialectul aromân, spun așa:

Cânticlu al Pitu Guli

Tu` atsel 900 sh`3

U` alasâ înveasta cu fumeili Di shi` adunâ mari cetâ

Fatsi polim ti` unâ ietâ.. Prerefren :

Gionji armânji tsi s`alumtarâ Brats` di brats` tuts` sprigiurarâ Pân` di un gugosh tsi`avemu
Hrushuva noi nu`u videmu..

Refren :

Libertati i ca moarti Pitu Guli, celnic frati, Sh` deadi bana tu irnĳii Ti` msheata Makidonii..

Multi nĳii di aschirladz` Cu gâgoashi ancârcats` Cu irushi anchisirâ

La chiatra di ursâ dânsirâ.. Prerefren:

Gionji armânji tsi s`alumtarâ Brats` di brats` tuts` sprigiurarâ Pân` di un gugosh tsi`avemu
Hrushuva noi nu`u videmu..

Refren:

Libertati i ca moarti Pitu Guli, celnic frati, Sh` deadi bana tu irnĳii Ti` msheata Makidonii..

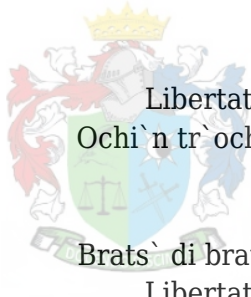
Ochi`n tr`ochi cu` atsel iehtru Libertati ardi`n chieptu Multu sândzâ ei virsarâ Vâsâlii mari adrarâ..

Prerefren:

Gionji armânji tsi s`alumtarâ

Brats` di brats` tuts` sprigiurarâ Pân` di un gugosh tsi`avemu Hrushuva noi nu`u videmu.. Refren:

Libertati i ca moarti Pitu Guli, celnic frati, Sh` deadi bana tu irnĳii Ti` msheata Makidonii..

INDEPENDENȚA
ROMÂNIA
Independența
pînă la Cultură

Celebrul cântăreț macedonean Pero Tsatsa, din Skopje și tinerii din ansamblul folcloric „Armânamea” din orașul constănțean Ovidiu la „Seara makidunească” din Dudeștii Noi de lângă Sânandrei, cântând „Părinteasca dimândare” (imnul aromânilor) și „Cânticlu al Pitu Guli

Urmași ai Geților de Aur primordiali, vlahii, aromânii, meglenoromânii, istoromânii, sunt încă „la datorie” pe înălțimile munților din toată Europa. Și dacii erau legați de munți ca și ei, pentru că

muntele era al zeilor, dar și al oamenilor care îndrăzneau să aspire la viața zeiască și la nemurire. În caz de potop planetar muntele este cel ce oferă loc de retragere și salvare, iar turmele de animale ofereau sursa de hrană necesară.

Ca niște misionari ai unei doctrine secrete, ei duc mai departe tradiția și meșteșugurile, știind că fără de acestea toate neamul omenesc poate dispărea destul de repede. În epoca virtuală a calculatorului, al mașinilor de mare viteză, al alimentației complexe, al stresului și a depresiilor, aromânul oferă la contrapartidă viața montană și traiul simplu și sănătos. Și de aceea, să știți că... Armânlu nu cheari! (Aromânul nu pierie!) Respect!

Conf. Univ. dr. George V Grigore

**INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ** *Independența
prin Cultură*